

Tid Torsdagen den 21 oktober 2021 kl. 16.30 – 16.50
Plats Bråvallasalen, Stadshuset
Justering Måndagen den 1 november 2021, §§ 1-6, 8-9, 11-17, 19-39

Omedelbart justerade paragrafer

Justering Torsdagen den 21 oktober 2021, §§ 7, 10, 18

Johan Nilsson

Emilia Bjuggren

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Johan Nilsson (M) ordföranden

Emilia Bjuggren (S) vice ordföranden

Arne Fredholm (M)

Peter Backlund (L)

Hampus Rubaszkin (MP)

Anders Göransson (S)

Christina Wallmark (SD)

Tjänstgörande ersättare:

Niklas Sandstedt (M) för Annika Elmlund (M)

Bo Fellström (M) för Bo Sundin (M) §§ 1-38

Torsten Lindström (KD) för Susanne Wicklund (C)

Ida Mohlander (S) för Maria-Elsa Salvo (S)

Catharina Gabrielsson (V) för Clara Lindblom (V)

Andreas Lind (S) för Jonathan Metzger (V)

Anders Edin (SD) för Bo Fellström (M) § 39

Ersättare:

Joakim Rönnbäck (L) §§ 5-38

Ylva M Larsson (MP) §§ 1-38

Anders Edin (SD) §§ 1-38

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Johan Castwall, Jenni Almgren, Timmie Aspelin, Ann-Charlotte Bergqvist, Göran Carlberg, Lena Holm, Eleonor Eklind Forslin, Sara Lundén samt borgarrådssekreteraren Daniel Carlsson-Mård.

§ 1

Val av justerare och tid för justering

Beslut

Exploateringsnämnden utser vice ordföranden Emilia Bjuggren (S) att tillsammans med ordföranden Johan Nilsson (M) justera dagens protokoll.

Justering sker måndagen den 1 november 2021.

§ 2

Frågor för beredning och eventuell information från kontoret

Skrivelser för beredning

Anmälan görs av inkomna skrivelser till exploateringsnämnden enligt följande:

1. Skrivelse om återkoppling till nämnden med anledning av stadsrevisionens kritik från Emilia Bjuggren m.fl. (S)
Dnr E2021-04798

Beslut

Exploateringsnämnden överlämnar skrivelserna till exploateringskontoret för beredning.

Information om

Förvaltningschef Johan Castwall informerar om fördjupad nämnddragning den 2 december kl 13.00 till 16.00 i Bråvallasalen.

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar att godkänna nämndens deltagande i den fördjupade föredragningen den 2 december 2021.

§ 3

Anmälan av inkomna skrivelser till exploateringsnämnden

Inkomna skrivelser m.m. till exploateringsnämnden enligt förteckningar från den 1 oktober 2021 och från den 21 oktober 2021 anmäls.

§ 4

Anmälan av delegationsbeslut fattade inom exploateringskontoret

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att lägga anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 5

Anmälan av protokoll från rådet för funktionshinderfrågor

Inget protokoll finns att anmäla till dagens sammanträde.

§ 6

Ekonomisk uppföljning per september, 2021

Dnr E2021-00448

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att lägga anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 27 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 7**Stockholms stads kvalitetsprogram - Utveckling genom ständiga förbättringar, innovation och digitalisering. Svar på remiss**

Dnr E2021-03929

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad i enlighet med kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 27 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Det är välkommet att Stockholms stad har ambitionen att ta ett samlat grepp om kvalitetsfrågorna och även införliva digitaliseringsfrågorna i stadens kvalitetsarbete. Med detta program införlivas flera olika styrdokument som därmed upphör att gälla. Vi anser generellt att stadens styrdokument är i behov av en översyn i syfte att uppnå en effektivare styrning. Idag finns ett antal olika handlingsplaner, strategier och program inom flertalet, ofta överlappande, områden. En

renodling bör kunna leda till en effektivare styrning av stadens verksamheter där målsättningar och åtgärder klargörs.

Dock har det tagit tid för den moderatledda majoriteten att komma fram till ett liknande ställningstagande vad gäller kvalitetsprogrammet. Två för staden viktiga styrdokument, IT-programmet och Strategi för smart och uppkopplad stad, skulle ersättas av ett övergripande digitaliseringsprogram. Ett förslag till program togs fram och remitterades men stoppades sedan i malpåse av det moderatledda styret år 2018. Istället kom ett nytt uppdrag i budget 2020 och efter ytterligare nästan två år finns nu ett program redo för beslut. Särdeles raskt jobbat är det inte, särskilt inte med tanke på att finansborgarrådet gärna framhåller digital utveckling som en viktig fråga för Stockholm.

Med det sagt är vi i huvudsak positiva till föreliggande förslag till kvalitetsprogram. Programmet tar avstamp i hela kvalitetsspektrumet, från de vardagliga förbättringarna till innovation och digitalisering. Det har en struktur upplagt för att kunna införlivas i hela staden. Dock bör särskilt påpekas vikten av att alla verksamheter ges förutsättningar att implementera programmet utifrån den egna verksamhetens utgångspunkter. Hög tillit måste finnas till professionen och de kunskaper den besitter. Innovation uppstår oftast inte från utsidan, utan snarare sker positiv utveckling inom den egna verksamheten. Men bara om medarbetare ges tid och rätt förutsättningar för det.

Därför är tillräckliga resurser en förutsättning för innovation, utveckling och hög kvalitet. En förskollärare som kämpar i en vardag med stora barngrupper och få kollegor eller en undersköterska i äldreomsorgen som knappt har tid att ta lunchrast ger sitt yttersta för att leverera kvalitet till stockholmarna, men har knappast något utrymme att leverera innovation. Många av stadens medarbetare verkar tyvärr inte under de förutsättningar som krävs för att leva upp till intentionen i kvalitetsprogrammet. Därför anser vi, liksom exempelvis utbildningsförvaltningen, att det finns behov av medel för att staden ska kunna arbeta på det angivna sättet. Utan tillräckliga resurser och goda förutsättningar i alla verksamheter riskerar programmet bara bli tomma ord.

Det är bra att kvalitetsprogrammet ska integreras i stadens planering och uppföljning i enlighet med ILS. ILS är i sig en viktig del av stadens kvalitetsarbete. Vi har dock ett antal synpunkter på hur stadens system för integrerad styrning och ledning fungerar i praktiken, något som vi lyft tidigare bland

annat i en motion till kommunfullmäktige. Systemet har ett antal brister och fångar inte alltid upp verkliga problem och utmaningar som stockholmarna upplever och som de kommunala verksamheterna ställs inför. För att ytterligare uppnå förbättrad kvalitet och uppföljning anser vi att ILS-systemet bör ses över och utvecklas.

Vi vill särskilt uppmärksamma programmets fokus på ett hållbarhetsperspektiv i stadens kvalitetsarbete. Programmet framhåller att ”när hållbarhetsperspektivet leder oss motverkar vi kortsiktiga vinster på bekostnad av goda effekter och synergier på längre sikt”. Detta går tyvärr stick i stäv med mycket av den politik som förs av det moderatledda styret i Stockholm. Kortsiktig vinst prioriteras ofta på bekostnad av bättre resultat på sikt. Exempel på detta är det utförsäljnings- och privatiseringsfokus som råder vad gäller skolor, idrottsanläggningar och bostäder. Samhällsfastigheter och bostäder säljs av stadens ledning för att generera kortsiktig vinst, trots att forskning och erfarenhet visar att det leder till högre kostnader för kommunen i längden. Som en följd av inriktningen i kvalitetsprogrammet ser vi fram emot att denna politik upphör så snart som programmet börjar gälla.

Slutligen kan vi konstatera att vid den senaste revideringen av kvalitetsprogrammet i januari 2017 reserverade sig Moderaterna med hänvisning till att kvalitetsprogrammet borde innehålla en servicegaranti. Vi noterar att en sådan garanti saknas i detta förslag till program. Om detta beror på att Moderaterna omvärderat sitt tidigare ställningstagande eller på oförmåga att få igenom sin politik, kan vi bara spekulera i.

Christina Wallmark (SD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Rent generellt menar vi att upplåtelse av stadens mark i första hand bör ske genom att upplåta tomträtt. Det ligger i linje med kontorets skrivning, som understryker det långsiktiga samhällsekonomiska perspektivet. En ekonomi som i alltför hög grad baseras på markförsäljning kan på kort sikt vara mer fördelaktigt, men är i längden inte hållbart.

Vi menar att en punkt i kvalitetsprogrammet är särskilt viktig. Det är lätt hänt att nya organisationsformer, arbetsätt, policys, samverkansorgan etc introduceras för att uppnå bättre resultat. Det kan erfarenhetsmässigt dock innebära en övertung administration och att tid och resurser tas från kärnverksamheten. Vi menar att kontoret gärna får återkomma till nämnden med förslag på processer och

initiativ som pålagts kontoret, men som inte visat sig fungera bra.

§ 8

Inför stopp för spekulationsbostäder i Stockholm. Motion av Emilia Bjuggren och Maria-Elsa Salvo (båda S). Svar på remiss

Dnr E2021-03848

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden besvarar remissen i enlighet med tjänsteutlåtandet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 30 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Catharina Gabriellsson m.fl. (V) föreslår att nämnden tillstyrker motionen, samt att därutöver anföra följande:

Det gångna året har den grönbå majoriteten öppnat upp för alltfler spekulationsbostäder i Stockholm. Med ägarlägenheter kommer spekulationsinslaget på bostadsmarknaden att öka. Andelen som har osäkra hyresförhållanden likaså. På sikt riskerar vi att likt andra storstäder i Europa få områden i innerstaden som domineras av Airbnb och liknande korttidsuthyrning. Samtidigt är risken stor att fastighetsförvaltningen i dessa fastigheter kommer att bli betydligt sämre än i andra bostadsfastigheter. Vi har idag en fungerande upplåtelseform, bostadsrätten, som fyller behovet av ägd lägenhet i flerbostadshus. Staden måste därför sluta främja ägarlägenheter på bekostnad av bostadsrätter och hyresrätter.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av

ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Catharina Gabrielsson m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 9

Markanvisning för bostäder inom fastigheten Skärholmen 2:1, intill kv Granholmen, i Skärholmen till Järntorget Bostad AB

Dnr E2021-01259

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostadsändamål inom fastigheten Skärholmen 2:1 till Järntorget Bostad AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 10

Laglighetsprövning av exploateringsnämndens beslut 2021-06-17, § 18, om Markanvisning för bostäder inom fastigheterna Långbro 13:1 och Herrängen 1:1 till Wästbygg Projektutveckling AB samt Nordfeldt Development AB

Dnr E2021-01797

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att till Förvaltningsrätten i Stockholm överlämna yttrande i mål nr 21340-21 enligt bilaga 2 till kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Christina Wallmark (SD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Många klagande menar att en bebyggelse på denna plats är olämplig, av många skilda skäl. Vi menar att det är lämpligt att bjuda in de boende, liksom de aktörer som fått markanvisning, till en dialog om, och i så fall på vilket sätt, platsen kan bebyggas. Eftersom ärendet engagerat så många i området är det här lämpligt att inta en lyssnande och lyhörd attityd. Kontoret bör i samråd med aktörerna ta fram skisser till några helt olika förslag till bebyggelse, gärna utifrån förslag från de boende. Vi vill även understryka vikten av att redovisa förslag till bebyggelse inför nämnden, innan kontoret väljer ut de förslag som kontoret anser bör ges markanvisningar.

§ 11

Markanvisning för bostäder, kontor och centrumändamål inom fastigheterna Sandhagen 3-5 och 14 till Atrium Ljungberg Slakthuset 16 AB och Atrium Ljungberg AB

Dnr E2021-03504

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner förslag till markanvisning till Atrium Ljungberg AB och Atrium Ljungberg Slakthuset 16 AB för bostäder och kontor med lokaler i bottenvåningen för centrumändamål inom Sandhagen 3-5 och 14.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 27 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 12**Markanvisning för bostäder inom fastigheten Görväln 1 i Årsta till Sbb Görväln 1 Fastighets AB**

Dnr E2021-02537

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Görväln 1 till Sbb Görväln 1 Fastighets AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 13 augusti 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 13**Tillägg till markanvisningar för bostäder inom fastigheten Årsta 1:1 på Årstafältet till Nordr Sverige AB och Selvaag Bolig AB**

Dnr E2021-04035

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner tillägg till markanvisningsavtal för bostäder inom del av fastigheten Årsta 1:1 på Årstafältet till Nordr Sverige AB och ger kontoret i uppdrag att träffa tilläggsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner tillägg till markanvisningsavtal för bostäder inom del av fastigheten Årsta 1:1 på Årstafältet till Selvaag Bolig AB och ger kontoret i uppdrag att träffa tilläggsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 13 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Christina Wallmark (SD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Principiellt förordar vi att staden hellre upplåter mark med tomträtt. Det ger staden en mer långsiktig ekonomisk intäkt

än markförsäljning. Vi förordar även en modell där viss del av lokaler i bottenvåningar efter färdigställande av byggnader, övergår i stadens ägo, för att säkra ekonomiskt utrymme för verksamheter i bottenvåningar. Vi avstår dock från att föreslå en omförhandling enligt ovanstående i detta ärende eftersom ärendet gått så långt.

§ 14

Markanvisning för bostäder inom fastigheten Hovrättsrådet 2 och del av Skarpnäcks gård 1:1 till AB Svenska Bostäder.

Dnr E2021-04052

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Hovrättsrådet 2 samt del av Skarpnäcks gård 1:1 till AB Svenska Bostäder och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 15

Markanvisning för bostäder inom fastigheterna Teodoliten 1, Måttstocken 1, del av Farsta 2:1 och del av Örby 4:1 i Fagersjö till Hållbo Teodoliten AB

Dnr E2018-03392

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Teodoliten 1, Måttstocken 1, del av Farsta 2:1 och del av Örby 4:1 till Hållbo Teodoliten AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Catharina Gabrielsson m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Det är positivt att stadsdelen tillförs nya hyresrätter efter att ett antal fastigheter ombildats till bostadsrätter, även om hyresnivåerna i nyproducerade bostäder ligger långt över dem som allmännyttan nu förlorat. Därför bör kontoret aktivt verka för att allmännyttan tilldelas mark för uppförande av Stockholmshus i området.

Däremot är det olyckligt att staden inte tar tillfället i akt att planera för levande gatuplan i samband med uppförande av nya bostäder i stadsdelen. Fagersjö är underförsörjd med både kollektivtrafik, offentlig- och kommersiell service. Staden måste därför ta varje tillfälle att tillföra service och andra kvaliteter som stadsdelen idag saknar.

§ 16

Markanvisning för bostäder inom del av fastigheten Kärrtorp 1:1 i Kärrtorp till RW Bostad AB

Dnr E2017-03579

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom del av fastigheten Kärrtorp 1:1 till RW Bostad AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 23 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Catharina Gabrielsson m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Då den planerade bebyggelsen framför allt består av mindre lägenheter i ett extremt kollektivtrafiknära läge borde detta innebära goda förutsättningar för låga parkeringstal och att behovet främst löses genom mobilitetstjänster.

Parkeringsplatser i underjordiskt garage är dyrt och kostnaderna hamnar på hyran.

Därför är det synd att just tillhandahållandet av parkeringsplatser blev den utslagsgivande faktorn i den konkurrens om markanvisningen som kontoret framhåller har funnits. Det hade varit viktigare att fokusera på andra faktorer, som att bygga till låga kostnader – exempelvis Stockholmshus – för att därmed hålla nere hyrorna och bidra till den långsiktiga sociala hållbarheten och samtidigt även till en långsiktigt hållbar mobilitetslösning.

§ 17

Samråd ny tunnelbana till Älvsjö. Anmälan av svar på remiss

Dnr E2020-05181

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 5 oktober 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 18

En sammanhållen strategi för bad, båt, fiske och strandpromenader i Stockholm. Motion av Emilia Bjuggren och Alexander Ojanne (båda S). Svar på remiss

Dnr E2021-02878

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner förvaltningens redovisning som svar på remissen
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 23 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
  - 1 Att delvis godkänna förslaget.
  - 2 Att tillstyrka motionen,
  - 3 Att därutöver anföra följande:

Utöver förvaltningens medskick yrkar vi bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 19

Överenskommelse om exploatering med försäljning för kontorsändamål inom del av fastigheten Mårtensdal 6 och Hammarbyhöjden 1:1 i Södra Hammarbyhamnen med Remulus Svealand 5 AB. Genomförandebeslut
Dnr E2021-03570

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del försäljning av mark inom Mårtensdal 6 och Hammarbyhöjden 1:1 till Remulus Svealand 5 AB med en försäljningsinkomst om cirka 306 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner försäljningen och ger exploateringsnämnden, genom dess exploateringskontor, i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Torsten Lindström (KD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Området är viktig del av stadens utveckling och det är bra att ytterligare bebyggelse planeras i Mårtensdal. Vi ser därför positivt på den föreslagna kontorsbyggnationen. Bolaget planerar att starta genomförandet 2022 och de första hyresgästerna bedöms kunna flytta in 2027. Vi finner det dock angeläget att i utvecklingen beakta det samlade behovet av parkering för såväl boende som kontor när nya fastigheter tillkommer.

§ 20

Markanvisning för kontors- och centrumändamål inom fastigheten Vasastaden 2:99 i Vasastaden till Bro Sabbatsberg 24 AB

Dnr E2021-03951

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för kontors- och centrumändamål inom fastigheten Vasastaden 2:99 till Bro Sabbatsberg 24 AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 22 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 21**Markanvisning för kontor och caféverksamhet inom fastigheten Vasastaden 1:118 i Hagastaden, Vasastaden till Kv Genen AB**

Dnr E2021-04072

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för kontor och caféverksamhet inom fastigheten Vasastaden 1:118 till Kv Genen AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 12 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 22**Exploatering med tomträtt, för studentbostäder inom del av fastigheten Norra Djurgården 1:37 och fastigheten Amarellen 1 på Östermalm. Reviderat genomförandebeslut**

Dnr E2016-02980

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del det fortsatta genomförandet av exploatering inom del av fastigheten Norra Djurgården 1:37 och fastigheten Amarellen 1, omfattande investeringsutgifter om 23,4 mnkr.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 23**Markanvisning för bostäder inom fastigheten Akka 4 i Alvik till Goldcup 28329 AB och Bygg-Vesta AB**

Dnr E2021-04000

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Akka 4 till Goldcup 28329 AB och Bygg-Vesta AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 24

Markanvisning för verksamheter inom fastigheten Ulvsunda 1:1 i Riksby till Sagax Projektutveckling AB. Tillägg till markanvisning för bostäder inom fastigheten Ulvsunda 1:1 i Riksby till AB Stockholmshem, Maxera Bostad 12 AB, Sveafastigheter Bostad AB, Skanska Mark och Exploatering Nya Hem AB och Åke Sundvall Projekt AB. Tillägg till markanvisning för bostäder inom fastigheterna Riksby 1:13 och Ulvsunda 1:1 i Riksby till Fastighetspartner Bromma AB

Dnr E2017-03626

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för verksamheter inom fastigheten Ulvsunda 1:1 till Sagax Projektutveckling AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner tillägg till markanvisningsavtal för bostäder inom fastigheterna Ulvsunda 1:1 och Riksby 1:13 med AB Stockholmshem, Maxera Bostad 12 AB, Sveafastigheter Bostad AB, Skanska Mark och Exploatering Nya Hem AB och Åke Sundvall Projekt AB och ger kontoret i uppdrag att träffa tilläggsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 3 Exploateringsnämnden godkänner tillägg till markanvisningsavtal inklusive fastställande av markpris för bostäder inom Riksby 1:13 och Ulvsunda 1.1 med Fastighetspartner Bromma AB och ger kontoret i uppdrag att träffa tilläggsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 25**Överenskommelse om exploatering med försäljning för bostäder inom fastigheten Nälsta 5:2 i Nälsta med Svenska Hem i Bromma Mark nr IV AB och Svenska Hem i Bromma Mark nr XVII AB. Genomförandebeslut**

Dnr E2021-04039

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner genomförandet av exploatering inom del av Nälsta 5:2 omfattande investeringsutgifter om 29,4 mnkr och ger kontoret i uppdrag att genomföra projektet.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner försäljning av mark inom del av Nälsta 5:2 till Svenska Hem i Bromma Mark nr IV AB och Svenska Hem i Bromma Mark nr XVII AB med en försäljningsinkomst om cirka 39,2 mnkr och ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 13 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Catharina Gabrielsson m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Ärendet gäller en exploatering i kanten av ett naturområde längs Täbylundsvägen i Nälsta som ska bebyggas med 86 bostadsrätter i fem byggnadsvolymer. Eftersom småhusen dominerar i området är det beklagligt att staden inte planerat för hyresrätter. Det är också olyckligt att man inte planerat för lokaler i bottenvåningarna, eftersom området är underförsörjt med service.

Detta är särskilt anmärkningsvärt då placeringen intill Täbylundsvägen, med fasader parallellt med gatan, motiveras av ambitionen att i linje med översiktsplanens intentioner utveckla vägen till en stadsgata (se Stadsbyggnadskontoret 2020-11-12). Staden har med andra ord gravt försummat möjligheten att i samband med ny bebyggelse uppnå en socio-ekonomisk variation och skapa nya värden i området. Istället ianspråktar man en del av ett område som enligt kontorets beskrivning har stor potential att bli ”ett samlande aktivt landskaps- och parkrum för hela Nälsta närområde”. Projektbudgeten rymmer visserligen en del av ett nytt gång- och cykelstråk, men utförandet skjuts på framtiden.

Vi vill understryka vikten av att helhetsgestaltningen av området kommer till stånd, och vi beklagar nuvarande praxis där exploateringen av stadens mark sker på spekulationsbasis och föregriper den samordnade utvecklingen av stadsdelen som helhet.

§ 26

Markanvisning för energiproduktionsanläggning till Stockholm Exergi AB samt markanvisning för återvinningscentral till Stockholm Avfall AB inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 i Hässelby Villastad. Reviderat Inriktningsbeslut

Dnr E2018-01106

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för energiproduktionsanläggning till Stockholm Exergi AB inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden anvisar mark för återvinningscentral till Stockholm Avfall AB inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 3 Exploateringsnämnden godkänner för sin del fortsatt utredning av förutsättningarna för exploatering inom Hässelby Villastad 36:1 samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner inriktningen för projektet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i

uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 41,5 mnkr (inriktningsbeslut).

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 30 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Catharina Gabrielsson m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
  - 1 Kontorets förslag godkänns delvis
  - 2 Stadens fortsatta deltagande i projektet villkoras med att Lövsta kraftvärmeverk inte medför några nettoutsläpp av fossil koldioxid
  - 3 Nämnden är öppen för att användningsområdet ändras från kraftvärme till exempelvis biokolsproduktion om projektet av någon anledning inte kan fullföljas
  - 4 Staden förbinder sig att ersätta bad- och båtplatserna senast två år efter att de befintliga rivs
  - 5 Kontoret genomför utökade informationsinsatser och medborgardialog inom ramen för projektet, samt att därutöver anföra följande:

Vänsterpartiet är i grunden positiva till ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta eftersom det stärker den regionala energiproduktionen och bidrar till att trygga Stockholms fjärrvärme efter den viktiga nedläggningen av kolkraftverket KVV6. Men precis som kontoret slår fast i ärendet är ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta ett projekt som är förknippat med mycket stora utmaningar och risker. Riskerna härrör inte bara från ekonomi och tillståndsprövningar, utan också från klimat- och miljömässiga konsekvenser av projektet.

All typ av förbränning orsakar miljöproblem, oavsett om det är biomassa eller avfall som förbränns. Dessutom ligger Lövsta inom Östra Mälarens vattenskyddsområde, vilket kräver långtgående åtgärder för att den nya verksamheten inte ska medföra att miljö kvalitetsnormerna överskridas och för att den för projektet nödvändiga muddringen av sjöbotten inte

ska påverka drickskvaliteten negativt. Den nya lokaliseringen innebär dessutom att uppskattade bad- och båtplatser förvinner från platsen, samtidigt som det fortfarande är osäkert om dessa kan ersättas fullt ut.

Därför är vårt stöd till projektet förknippat med ett antal viktiga förbehåll.

1) Inga fossila nettoutsläpp från kraftvärmeverket

Tillsammans med verksamhetsutövaren måste staden säkerställa att projektet inte innebär att vi låser in oss i en teknik som skapar efterfrågan på sopor från Europa och fördröjer övergången till ett cirkulärt samhälle. Vänsterpartiet är kritiska till att använda RDF-bränsle, som till stor del består av plast och därmed ger upphov till utsläpp av fossil koldioxid. Ska fossil plast förbrännas i kraftverket, vilket vi anser i möjligaste mån ska undvikas, måste koldioxiden antingen tas om hand genom CCS-teknik eller på annat sätt kompenseras, exempelvis genom en biokolsanläggning.

Vänsterpartiets långsiktiga vision för fjärrvärmens är att den bygger på elektricitet snarare än förbränning. Genom storskalig användning av värmepumpar och eventuell vätgasproduktion, drivna av fossilfri elproduktion, kan fjärrvärmens bli klimatneutral. Vi anser att staden och Stockholm Exergi bör gå i bräschen för en sådan utveckling men inser också att det ännu ligger längre fram i tiden.

2) Möjliggör ändrad inriktning från kraftvärme till biokolsproduktion

Vi menar även att staden ska vara öppen för att användandet av det markanvisade området ändras från kraftvärme till exempelvis storskalig biokolsproduktion, om Lövstaprojektet av någon anledning inte kan fullföljas enligt plan.

Staden har redan uppfört en testanläggning som nu står i Bromma och Stockholm Exergi undersöker uppförandet av en mellanstor anläggning med förläggning i Brista. I en underlagsrapport till strategin för ett fossilbränslefritt Stockholm bedöms att länet producerar tillräckligt med organiskt material, inte minst avloppsslam, för att försörja en storskalig biokolsanläggning som skulle pyrolysera 500 kton råvaror till ca 60 kton biokol årligen. Det skulle ge en årlig klimatvinst på ca 250 000 ton CO₂eq, vilket motsvarar det

nuvarande totala lokala utsläppen från ca 100 000 invånare eller utsläppen från 325 000 supermiljöbilar.

En storskalig anläggning skulle innebära stora klimatvinster för Stockholms stad, och dessutom producera överskottsvärme som kan användas till fjärrvärmenätet och därmed uppfylla en del av det värmebehov som Lövsta är tänkt att tillfredsställa.

3) Ersätt bad- och båtplatserna inom två år

Lövstabadet är ett viktigt område för västerortsborna – hit kommer man för att njuta av naturen och umgås med vänner och familj. Att badplatsen försvinner i och med etableringen av Lövstaverket är väldigt tråkigt. Lokalisering av nya bad- och båtplatser måste därför vara av högsta prioritet för staden. Därför menar vi att staden ska förbinda sig till att säkerställa att de nya bad- och båtplatserna finns på plats senast två år efter att de befintliga rivits.

4) Genomför utökade medborgardialoger

Vänsterpartiet vill även lyfta behovet av tät dialog med de som bor i närheten av den nya verksamheten. Samrådsprocessen är bra, men ofta börjar samrådsprocesserna i ett senare skede. Eftersom ärendet berör många, och många är oroliga för hur den nya verksamheten kan påverka lokalmiljön, dricksvattnet och naturområden runt omkring, är det viktigt att dialogen når ut brett och i fler än en kanal. Ofta känner människor som är berörda av stora ingrepp i sina bekanta omgivningar att det spelar liten roll vad de själva tycker.

Detta är ett viktigt beslut för framtida renare energi och det är därför mycket viktigt med bred och tydlig information som kan leda till en gynnsam dialog, där medborgare upplever förändringen som i huvudsak positiv och som en förbättring för området såväl som med fördelar för framtidens energibehov.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Catharina Gabrielsson m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Byggandet av en ny energianläggning handlar om vår stads möjlighet att fortsätta växa och utvecklas, men också om att staden ska kunna nå sina klimatmål. Stockholm behöver både värme och el. Stadens fjärrvärme går mot en allt lägre klimatpåverkan och i dag är över 90 procent baserad på förnybar eller återvunnen energi. Med ny teknik för infångning och lagring av koldioxid kommer fjärrvärmerna till och med göra staden klimatpositiv.

För att Stockholms stad ska kunna nå målen har det varit avgörande att det koleldade kraftvärmeverket KVV6 i Värtan avvecklats. För att vi ska kunna säkra el och värme till staden är det en förutsättning att ett nytt hållbart kraftvärmeverk byggs.

Kraftvärmeverket kommer också att ersätta den äldre anläggningen i Hässelby. För Stockholms utveckling innebär detta att bostäder kommer kunna byggas på platsen när Hässelbyverket är ersatt och värme- och elproduktionen då är säkrad. Hässelbyverket är idag omgivet av bostäder och platsen skulle mer optimalt kunna användas som boendemiljö än som idag för ett kraftvärmeverk. Det nya bostadsområdet kommer kunna skapa bättre koppling mellan Hässelby strand och Hässelby villastad samtidigt som områdets populära strandpromenad och allmänna platser stärks och tillgängliggörs.

Lövsta är utpekad både i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050, och i gällande översiktsplan, som lämplig för framtida energiproduktion. Ett nytt kraftvärmeverk behövs och många olika platser har studerats. Utredningarna visar att Lövsta är det bästa ur miljösynpunkt och placeringen här gör det möjligt att transportera bränslen med båt. Hela stadens fjärrvärmesystem stärks med placeringen i Lövsta, bland annat då leveranssäkerheten ökar genom möjligheten att förse både norra och centrala delar av Stockholm med fjärrvärme och el. Samtidigt är det viktigt att ha produktionskapacitet i västerort eftersom det är en mycket expansiv del av Stockholm med stora nybyggnationsprojekt. Givet de mycket komplicerade och känsliga förutsättningarna på platsen är det självklart

avgörande att bygget sker med alla tillgängliga försiktighetsåtgärder.

För oss är det självklart att vi som stad måste ha ett helhetsperspektiv på utvecklingen av Stockholm. Det nya verket i Lövsta bidrar till en fortsatt långsiktigt hållbar utveckling av hela fjärrvärmesystemet i den växande Stockholmsregionen. För att Stockholm ska kunna nå sina klimatmål och trygga tillgången till värme och el är Lövstaverket avgörande.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande saknar idag några viktiga delar. Rubriken ”Hur projektet uppfyller stadens mål” har en underrubrik om bostadsbebyggelse. Där står ingenting om att projektet möjliggör ett nytt bostadsområde i Hässelby. En annan underrubrik om hur projektet uppfyller stadens miljömål saknar helt skrivningar om hur Lövstaverket är en mycket viktig pusselbit för att staden ska nå målet om att bli klimatpositiv. En annan mycket viktig fråga för staden är att säkra tillräcklig effekt i elsystemet. Ändå nämns knappt den elproduktion som kommer att säkras i och med Lövstaverket. Inte heller elförbindelsen (på hela 110kV eller 220 kV) nämns alls i ärendet, trots att detta är en svår knäckfråga.

Det nya Lövstaverket är väldigt angeläget för stadens framtid. Projektets komplexitet och storlek gör att det skiljer sig från andra projekt som staden är vad vid att hantera. Vi vill betona att det därför är oerhört viktigt att staden håller ihop arbetet på ett bra sätt och att samarbetet mellan olika förvaltningar och bolag fungerar effektivt.

§ 27

Exploateringsavtal med försäljning för kontor och centrum inom fastigheten Hekla 1 i Kista med Allmänna Pensionsfondens Fastighets Nr 63 KB.

Genomförandebeslut

Dnr E2020-04333

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner genomförandet av exploatering inom Hekla 1 omfattande investeringsutgifter om 48,9 mnkr och investeringsinkomster om 45,1 mnkr och ger kontoret i uppdrag att genomföra projektet.

- 2 Exploateringsnämnden godkänner försäljning av mark inom Akalla 4:1 till Allmänna Pensionsfondens Fastighets Nr 63 KB med en försäljningsinkomst om cirka 14 mnkr och ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 28**Markanvisning för bostäder inom fastigheten
Kvarnluckan 2 i Rinkeby till SBB Kvarnluckan AB**

Dnr E2021-03775

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Kvarnluckan 2 till SBB Kvarnluckan AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 22 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Catharina Gabrielsson m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vänsterpartiet stödjer byggande av hyresrätter med överkomliga hyror, gärna med Stockholmshus. När det gäller stadsdelen Rinkeby finns brist på lägenheter med fyra rum eller större varför vi redan i inledningen av denna process vill uppmuntra till att det byggs större lägenheter på fastigheten.

§ 29

Markanvisning och överenskommelse om exploatering med tomträtt för sopsugsterminal inom del av fastigheten Akalla 4:1 i Kista med Stockholm Avfall AB
Dnr E2021-04109

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för sopsugsterminal inom del av fastigheten Akalla 4:1 vid Esbogatan i Kista till Stockholm Avfall AB och ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 30

Cykelstaden - Cykelplan för Stockholm 2021. Svar på remiss från trafiknämnden
Dnr E2021-02019

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad med kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 19 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar att i huvudsak godkänna kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

För att Stockholm ska bli en hållbar stad krävs det att vi allt mer transporterar oss på andra sätt än med bil. Privatbilismen måste minska och fler ska kunna välja kollektivtrafik, cykel och gång. Det kräver förändringar av stadsrummet med fler, bättre och säkrare cykelbanor och gångmiljöer. Med minskad bilism och trängsel blir det också tryggare och trevligare att cykla och gå.

Vi välkomnar den nya cykelplanen för Stockholms stad. Samtidigt ställer vi oss frågande till varför den tagit så lång tid att få fram. I den rödgrönrosa budgeten för år 2018 fanns ett uppdrag om att ta fram en ny cykelplan, men det blev majoritetsskifte och arbetet verkar ha hamnat avstannat. År 2020 lämnade vi socialdemokrater in en motion som bland annat föreslog att en ny cykelplan skulle tas fram. Det är glädjande att den nu, till slut, presenterats.

Att cyklandet ökar är bra för vår stad. Det är bra för klimatet och det öppnar för nya möjligheter att planera staden utifrån annat än biltrafiken. Men Stockholm är fortfarande i mångt och mycket en stad där biltrafiken sätter agendan. Att staden är planerad för biltrafik innebär utmaningar. De utmaningarna får dock inte hindra utvecklingen till en stad som möter stockholmarnas efterfrågan på fler, bättre och tryggare cykelbanor. Stockholm behöver göra mer för att på riktigt bli en cykelstad.

Cyklandet har ökat under längre tid, men sedan pandemin bröt ut har utvecklingen gått ännu snabbare. På 15 år har antalet cykelpassager vid innerstaden mer än fördubblats. Många stockholmare väljer cykeln före trängseln i

kollektivtrafiken samt före bilköerna och de höga parkeringsavgifterna. Många har även börjat ersätta promenaden med det nya trafikslaget elsparkcyklar. Konsekvensen har blivit trängsel i cykelbanorna, långa cykelköer vid korsningar och fler olyckor.

Pandemin har haft stor påverkan på resvanorna. Fler arbetar hemifrån och färre anger att de reser med kollektivtrafik. Av de arbetsresor som faktiskt skett är cykelandelen nästan 25 procent. 19 procent går eller cyklar oftare till arbetet eller skolan med anledning av pandemin. Detta är sannolikt inget nytt normalläge, men det visar att många stockholmare har potential att ändra sina resvanor. Även om andelen cyklande säkerligen kommer att minska något efter pandemin så tyder mycket på att den långsiktiga trenden med ökad cykling kommer att fortsätta. Hemarbetet kommer sannolikt att minska när samhället återgår till ett nytt normalläge, men samtidigt kommer många att arbeta mer hemifrån jämfört med före pandemin. Arbetsgivare är idag mer villigt inställda till hemarbete några dagar i veckan. En del som fått in en ny rutin med att cykla till arbetet kommer att fortsätta cykla.

Socialdemokraternas motion från år 2020 handlar om att staden behöver höja ambitionerna. Vi anser att förslaget till ny cykelplan är ett steg i rätt riktning. Den är i stora delar en mycket intressant kunskapsammanställning. Förslaget saknar dock flera viktiga ambitionshöjningar och konkreta åtgärder.

Inventera och bygg om riskfyllda platser

Ökad trängsel i cykelbanorna, fler cyklister i trafiken och en större mångfald av fordon i cykelbanan innebär ökat antal olyckor. I förslaget till cykelplan kan vi läsa att nöjdheten med trafiksäkerheten för gående och cyklister har minskat och var år 2020 nere på endast 31 procent. Den upplevda bristen på trafiksäkerhet är också ett hinder för många att börja cykla.

Staden behöver därför göra trafiksäkerhetsanalyser för att identifiera riskfyllda platser och åtgärda dessa. En av de viktigaste åtgärderna för att skapa trygga och trafiksäkra miljöer är trafikseparering av cykelbanor. Åtgärder kan handla om alltifrån rödmarkeringar i marken och fler cykeltrafikljus till att omvandla ytor för gatuparkering till trafikseparerade cykelbanor.

Gör en stor informationssatsning

Staden bedriver idag en del informationsarbete om att cykla i Stockholm. Till grund för arbetet finns en kommunikationsplan som utgår från cykelplanen från år

2012. Vi menar att ambitionerna behöver höjas och arbetet skalas upp.

I stadens samtliga skolor behöver grundläggande frågor som trafiksäkerhet vara en del, men även sådant som att faktiskt lära sig att cykla. Samtliga skolor behöver därför öva cykling med eleverna och för dessa tillfällen ha cyklar att låna ut till de elever som inte har egna cyklar.

Informations-spridning om vad som gäller i trafiken behöver utvecklas. Ett förslag är att införa en digital frågelåda där stockholmarna har möjlighet att både ställa egna frågor och läsa svar på vanliga frågor. Det kan handla om vem som har väjningsplikt vid de olika övergångsställen som används över cykelbanorna, vid breda ränder och smala ränder. Det kan handla om vad som gäller när cykelbanan saknar stopplinje vid övergångsställe, men biltrafiken har trafikljus. Det kan handla om huruvida cyklister får cykla över övergångsställen och om det är förbjudet att cykla i båda riktningarna på cykelbanor med markering i marken. Det kan handla om vilken effekt det får att använda hjälm om man ramlar. Det kan handla om vilka mopeder som är tillåtna i cykelbanorna.

Stadens trafikmiljö har fått ett nytt vanligt förekommande transportslag, nämligen elsparkcyklar. När nya transportslag slår igenom behövs information om hur dessa ska hanteras i trafikmiljön för att samspelet ska fungera bra. Det kan handla om hur de ska framföras på ett säkert sätt, exempelvis om de får köras på trottoarer och hur man bör signalera inför en sväng. Det kan också handla om hur de ska parkeras, mot husvägg eller mitt på trottoaren.

Även mopeder blir alltmer vanligt förekommande i cykelbanorna. Anledningen är främst att det blivit allt vanligare med mopedbud. Staden bör därför inleda en dialog med aktuella budföretag om att de har ett ansvar för att informera sina bud om vilka regler som gäller. Det kan handla om vilka mopeder som är tillåtna att köra, vart man ska köra dem och vilka trafikregler som gäller.

Slutligen bör staden initiera en särskild informationskampanj som har fokus just på de oskyddade trafikanternas situation i Stockholmstrafiken. Vikten av anpassning av hastigheter, betydelsen av större hänsyn till varandra för samtliga trafikslag, användning av cykelhjälm för minskning av allvarliga skador hos cyklister och inte minst en allmän information om faktiska risker för liv och hälsa som finns för trafikanter i en storstad som Stockholm.

Ordning och reda för elsparkcyklarna

Allt fler stockholmare och turister har börjat ersätta promenaden med det nya trafikslaget elsparkcyklar. Ökningen har skett under flera år och var år 2019 uppe i 13 procent av cyklarna. Sommaren år 2021 nåddes toppnoteringen 23 000 elsparkcyklar. I förslaget till cykelplan beskrivs att det initialt funnits problem med olämplig parkering av elsparkcyklar (sida 27). Problemen har dock inte endast varit ”initiala”. Under sommaren 2021 har problemen med olämplig parkering av elsparkcyklar funnits kvar och förvärrats.

Det är inte ovanligt att det finns elsparkcyklar parkerade eller slängda i cykelbanorna. Ett nytt fenomen har noterats i olycksstatistiken, nämligen singelolyckor där cyklister skadats på grund av elsparkcyklar som lämnats i cykelbanorna.

Trots detta saknas skarpa skrivningar om elsparkcyklarna i förslaget till cykelplan. Det är viktigt att ytterligare åtgärder prövas ifall det visar sig att vidtagna åtgärder inte fungerar tillräckligt bra. Ett tak måste införas för hur många elsparkcyklar som ska få finnas i Stockholm. En annan åtgärd är att åter pröva frågan om tillstånd för varje uppställningsplats. Ytterligare en åtgärd är att inte tillåta uthyrning av friflytande fordon i hela eller delar av staden, utan endast uthyrning av fordon med fasta platser för både uthyrning och återlämning av fordonen, som i Köpenhamns centrala delar.

Vi noterar också att bildsättningen av elsparkcyklar i cykelplanen inte är trovärdig. I förslaget till plan finns en bild från det misslyckade försöket med utmarkerade parkeringar för elsparkcyklar. Den bild majoriteten av stockholmarna har av elsparkcyklarna i gatumiljön är en helt annan.

Lånecyklar

Stockholm sticker ut, både i världen och i landet, som en stad utan något lånecykelsystem. Det har nu under tre års tid saknats lånecyklar på stadens gator, trots Stockholms höga miljöambitioner. Förklaringen är att staden nu genomfört två misslyckade upphandlingar av lånecyklar.

Den misslyckade politiska hanteringen av en reklamvillkorad upphandling av lånecyklar bör inte genomföras en tredje gång, med uppenbar risk för ytterligare bakslag. En utredning behöver därför göras av förutsättningarna för att upphöra med reklamfinansierad cykeluthyrning och istället, i likhet med

andra storstäder, genomföra en enkel upphandling av låncyklar utan villkorad reklamfinansiering. Stockholm kan inte vänta flera år till på låncyklar.

Låncyklar är välorganiserade, trygga och billiga transportalternativ för stockholmarna och stadens besökare. Att staden tas över av elsparkcyklar och att det samtidigt inte finns en enda låncykel är ett politiskt val. Staden måste få till ett låncykelsystem senast till sommarsäsongen 2022.

Förbättra skyltningen

Skyltningen i staden behöver ses över. Behöver vägvisningen förbättras? Borde cykelkartor sättas upp på strategiska punkter? Finns behov av tillfälliga informationsskyltar på några platser, t.ex. vid olyckdrabbade korsningar? Trafiknämnden behöver utreda hur skyltning kan användas för att förbättra samspelet i trafikmiljön och tydligheten för cyklande, gående och bilister.

Anlägg tre cykelstrador

I flera städer anläggs nu expressvägar för cyklar. Långa matarleder för pendlare cyklister som leder flödena av cyklister genom staden på ett effektivt och tryggt sätt. Behovet av sådana expressvägar finns också i Stockholm. I dagsläget finns pendlingsstråk för cyklister men de är på flera sätt otillräckliga. Vi föreslår därför att staden snabbtredere hur tre sådana ”cykelstrador” kan anläggas i Stockholm. En i norr, en i väster och en i söder. Det löser inte hela utmaningen med att skapa en fullgod cykelinfrastruktur i Stockholm. Men det är en viktig åtgärd som skulle innebära en tydlig kvalitetshöjning för de stockholmare som vill använda cykeln som ett redskap i vardagen.

Vårt förslag innebär att tre cykelstrador anläggs. Förslaget innebär att vissa parkeringsplatser flyttas från aktuella gator till andra platser. I vissa fall kan det krävas att körfält för bilar istället reserveras för cyklar. Exakta dragningar och hur cykelstradorna bäst ska anslutas till befintliga cykelleder ska trafikkontoret utreda, det kan exempelvis handla om att bredda befintliga primära cykelstråk.

- Norr: blåa cykelstradan i riktning med Birger Jarlsgatan eller Sveavägen.
- Väst: röda cykelstradan i riktning med Sankt Eriksgatan.
- Syd: gröna cykelstradan i riktning med Götgatan.

Inför cykelgator på lämpliga sträckor

Regeringen presenterade i oktober 2020 möjligheten för kommuner att inrätta så kallade cykelgator. Detta ger Stockholm en bra möjlighet att göra det bättre och tryggare för stockholmare som vill ta cykeln.

Syftet med cykelgator är att motordrivna fordon ska anpassa hastigheten till cykeltrafiken. Maxhastigheten är 30 kilometer i timmen. Med cykelgator kan staden främja cykeltrafik på gator där det är blandtrafik, men utan att utesluta motorfordonstrafik. Cykelgatorna lämpar sig därför bra för täta stadsmiljöer där en ny cykelbana inte får plats.

I Stockholm finns flera platser där cykelgator skulle vara lämpliga. Ett exempel är Surbrunnsgatan, där trafikmätningar visar att cykeltrafik är det dominerande trafikslaget under förmiddagens maxtimme längs samtliga kvarter. Ett annat exempel är vissa av gatorna som staden på somrarna gör om till sommargångator. Dessa borde kunna bli cykelgator under resten av året, exempelvis Swedenborgsgatan, Rörstrandsgatan och Hornsbergs strand.

Både i innerstaden och i ytterstaden kan det finnas gator som lämpar sig som cykelgator. Cykelgator bör inte ersätta vanlig infrastruktur i form av cykelbanor och cykelfält, utan ska ses som ett komplement för att främja cykel som transportmedel. Det är därför viktigt att den principiella frågan om vilken typ av gator i Stockholms stad som skulle kunna bli aktuella att reglera som cykelgator hanteras i ett strategiskt sammanhang.

Vi föreslog i motionen från oktober 2020 att staden fram till våren 2021 skulle utreda vilka platser som lämpar sig för att bli permanenta cykelgator. Detta har dock inte gjorts och vi beklagar att förslaget till cykelplan inte innehåller några konkreta förslag. Istället finns endast en beskrivning av vad en cykelgata är.

Cykelservicestationer

Andra kommuner, så som Malmö och Järfälla, har infört så kallade cykelservicestationer. En cykelservicestation är en extra service, ofta i ett cykelgarage, med exempelvis luftpump, cykelverktyg, laddstolpe och möjlighet att rengöra cykeln. Stockholm Parkering har idag garage med bland annat cykelboxar. Bolaget bör genomföra tester med cykelservicestationer där de har cykelparkering.

- 3) Catharina Gabrielsson m.fl. (V) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag, samt att därutöver anföra följande:

Vänsterpartiet är positiva till att stadens arbete med cykelfrågor kontinuerligt förnyas, vilket vi ser som helt nödvändigt för att skapa en ekologiskt hållbar stad där det är enkelt att välja cykel-, gång- eller kollektivtrafik framför bilen. Samtidigt kan vi konstatera att ambitionsnivån skulle behöva höjas på flera punkter för att planen ska innebära väsentligt förbättrade förutsättningar för cykel- och gångtrafiken i Stockholm.

Vi vill till exempel se skarpare skrivningar om att kraven på förbättrad infrastruktur för cyklande och gående fullt ut ska beaktas i samband med alla typer av nyproduktion – från markanvisning till genomförandefas. I planen anges att endast “större stadsutvecklingsområden behöver planläggas med tillräckligt finmaskiga nät av framkomlig, trygg och säker cykelinfrastruktur som knyter an till det omgivande cykelvägnätet på ett ändamålsenligt sätt.” Det innebär att en majoritet av bostäderna som uppförs i Stockholms stad kommer att undantas från cykelplanens skrivningar om god cykelinfrastruktur, eftersom antalet större stadsutvecklingsprojekt som pågår i staden är begränsade.

Vi menar tvärtom att planeringen behöver ta hänsyn till behovet av en god cykelinfrastruktur oavsett om bostäderna är tillskapade inom ramen för ett större stadsutvecklingsprojekt eller inte. Eftersom resmönster grundläggs tidigt behöver denna infrastruktur dessutom finnas på plats redan vid inflyttning, liksom möjlighet till säker förvaring av cykeln i nära anslutning till hemmet.

Vidare behöver staden skärpa sitt arbete för att säkerställa en god framkomlighet och trafiksäkerhet för gående och cyklister i samband med byggprojekt och trafikarbeten. Lösa kablar, slangar och rör ökar till exempel risken för cykelolyckor, liksom ommarkerade kanter, större gropar, diken eller andra ojämnheter. Det behövs en större medvetenhet, skarpare krav på byggaktörer och entreprenörer samt en utvecklad avtalsuppföljning för att bygg- och trafikarbeten ska planeras och genomföras på ett sätt som gör att riskerna för olyckor som involverar cykel- och gångtrafikanter minimeras.

Att cykelplanen avgränsas till de som bor i Stockholm gör vidare att alla de som bor i kranskommunerna och arbetar i staden, med potential att cykelpendla, inte uttryckligen omfattas. För att nå mål om minskad biltrafik behöver även dessa potentiella cyklister tas i beaktande. Frågor om

namngivning, vägvisning, underhåll och i viss mån gestaltning för cykelstråk bör samordnas över kommungränserna. I detta arbete förtjänar det regionala cykelkansliet att uppvärderas.

Avslutningsvis breddar förslaget till cykelplan perspektiven i fråga om vilka som ska beredas möjlighet att cykla, och vilka olika typer av cyklar som infrastrukturen behöver ta hänsyn till. Detta är mycket positivt, och den viktigaste slutsatsen förtjänar att lyftas fram:

“Breda cykelbanor som möjliggör omkörning och cykling i bredd, tillräckliga svängradier, jämnt underlag och borttagna eller sänkta kanter och andra hinder ger framkomliga, trygga och säkra cykelvägar för en mångfald av fordon och cyklister med olika förutsättningar. “

Tyvärr saknas ett funktionshinderperspektiv i de anslutande texterna. Till exempel rullstolar med olika former av armcykelanordningar kan bereda rullstolsburna utökad frihet att förflytta sig längre sträckor, samtidigt som de får förbättrad hälsa. Kraven på infrastrukturen för dessa fordon är mycket snarlika de för lastcyklar, men de förtjänar att omnämnas specifikt, så att funktionshinderperspektivet uttryckligen beaktas till exempel vid nybebyggelse, trafikarbeten och annat underhållsarbete.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Catharina Gabrielsson m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Christina Wallmark (SD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

På ett delvis liknande sätt som kontoret ställer vi oss frågande till om uppsatta mål bygger på realistiska beräkningar, rimlighetsbedömningar och verklighetens krav – eller om mål uppställts utifrån utopiska tankegångar och önsketänkande.

Exploateringskontoret noterar att mål om andel cykeltrafik av totala resandet påtagligt ökat i förslag till reviderad cykelplan, och ställer sig frågande till om målet är rimligt att uppnå till 2040, och vad för insatser som i sådana fall kommer att krävas. Vi anser att detta behöver förtydligas.

En plan för cyklande berör och påverkar hela stockholms trafiknät och samtliga trafikslag, liksom i hög utsträckning den offentliga miljön. Det vore lämpligt att bryta ned de högt uppsatta målen utifrån en beskrivning av nuvarande cykeltrafik -vilka kategorier av stockholmare, med vilken ålder och med vilka resvägar, under vilka delar av året, i vilka delar av staden, företas nuvarande cykelresor? Vilka nya kategorier cyklande, typer av resor, till och från vilka huvudsakliga mål, etc, bygger den höga målsättningen på. Vilka ekonomiska konsekvenser, liksom konsekvenser vad gäller säkerhet och offentlig miljö, skulle krävas för att uppnå målen?

§ 31

Trafiksäkerhetsplan för Stockholms stad. Anmälan om svar på remiss

Dnr E2021-02599

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Catharina Gabrielsson m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Det är positivt att staden förnyar sitt trafiksäkerhetsarbete, och den framtagna remissversionen till ny trafiksäkerhetsplan innehåller många viktiga punkter som behöver vara del av arbetet framöver.

Vi vill särskilt lyfta fram två områden som vi tycker borde få mer utrymme:

- 1) Att bygga rätt från början.

Planen fastslår att trafiksäkerhetsperspektivet ska genomsyra hela plan- och byggprocessen. Det är bra men otillräckligt, om inte samtidigt en god framkomlighet säkras. Staden bör i texten ge tydligare löften om att alla nybyggen, förtätningar och ny infrastruktur ska följa framkomlighetsstrategins kriterier, vilket inkluderar både god framkomlighet och förbättrad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter.

- 2) Lägre och bättre efterlevda hastighetsgränser

Som texten konstaterar är olyckor vid övergångsställen och med hastighetsbegränsningen 50 km/h de vanligaste. Dessa fakta borde få större genomslag i form av fortsatt arbete för sänkta hastighetsgränser och hastighetssäkrade korsningar.

Till sist förtjänar det att påpekas att utökad sopsaltning för både fotgängare och cyklister minskar användandet av grus, som är av de vanligt förekommande anledningarna till singelolyckor.

§ 32

Laddinfrastruktur. Motion av Emilia Bjuggren och Jan Valeskog (båda S).

Svar på remiss

Dnr E2021-02691

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad med kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
  - 1 Att delvis godkänna förslaget.
  - 2 Att tillstyrka motionen, samt att därutöver anföra följande:

Utöver förvaltningens medskick yrkar vi bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 33

Ordning och reda vid parkeringarna i staden. Motion av Jan Valeskog (S). Svar på remiss

Dnr E2021-02983

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad med kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 13 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
  - 1 Att delvis godkänna förslaget.
  - 2 Att tillstyrka motionen, samt att därutöver anföra följande:

Utöver förvaltningens medskick yrkar vi bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 34

Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad.

Svar på remiss

Dnr E2021-03767

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anser remissen besvarad med kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 27 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD) föreslår

(se beslutet).

- 2) Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
  - 1 Att delvis godkänna förslaget.
  - 2 Att tillstyrka motionen, samt att därutöver anföra följande:

Stockholm ställs inför nya utmaningar i en allt varmare och blötare värld. Vi välkomnar stadens handlingsplan för klimatanpassning, men beklagar att den har blivit försenad. Handlingsplanen skulle tagits fram år 2020 och implementerats år 2021.

Ett ökat arbete behövs när det kommer till klimatanpassning, i både stort och smått. Under år 2021 såg vi flera exempel på extrema översvämningar i Sverige och Europa. Staden måste ha en god beredskap för allvarliga krissituationer på grund av extremväder. Även mindre insatser är viktiga för stockholmarnas livskvalitet, så som skugga och vattenfontäner vid lekplatser och torg. Handlingsplanen är efterlängtd.

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP), Torsten Lindström (KD), Catharina Gabrielsson m.fl. (V) och Christina Wallmark (SD).

Reservation

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Catharina Gabrielsson m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Temperaturen för Stockholms län beräknas öka med mellan 3 - 5 °C till 2100, enligt beräkningar från SMHI. Enligt FN:s specialrapport från 2018 innebär en temperaturökning på 1,5 grader redan mycket stora konsekvenser för våra samhällen. Ett Stockholm som är 3-5 grader varmare är svårt att föreställa sig.

Vad som blir särskilt tydligt är att klimatanpassning behöver få en större roll i stadens verksamhet. De detaljplaner som utarbetas nu, de bygglov som beviljas nu, de kommer att stå kvar 2100. Därför behöver alla förvaltningar och hela staden

känna ett ansvar för att staden minskar sina utsläpp och är anpassad för ett förändrat klimat.

Handlingsplanen för klimatanpassning fokuserar på skyfall och värmeböljor, vilket är en bra avgränsning. Vänsterpartiet vill dock framhålla vikten av flexibilitet i takt med att ny kunskap kommer. Andra delar som erosion och stormar kan också komma att bli aktuella och därför bör även dessa konsekvenser finnas med i stadens beaktande.

Klimatanpassning måste gälla hela staden. Att handlingsplanen särskilt lyfter fram resursstarka områden som Östermalm och Norra Djurgårdsstaden i sina pilotprojekt är inte rimligt. Pilotprojekt och åtgärder för klimatanpassning måste göras i fler delar av staden och bör utgå från en riskanalys.

I takt med att samverkan internt i staden och mellan staden och externa aktörer ökar, behöver finansieringen för samverkan öka. Det gäller naturligtvis också anpassningsmedel där staden behöver ta ett långsiktigt grepp om finansieringen.

Christina Wallmark (SD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi delar i huvudsak kontorets bedömningar, vad gäller frågor om värmeböljor och skyfall. Handlingsplanen berör bland annat aktiviteten ”beredskapsplanering för skyfallssäkring av prioriterade samhällsobjekt på kort sikt”. Om en sådan beredskapsfråga skall tas på stort allvar, skulle det kunna innebära framtagande av evakueringsplaner längs en stor del av Stockholms kuster och strandlinjer, liksom för en stor andel fastigheter och verksamheter. Kostnaden för en sådan plan, som bygger på antagandet om en akut risk för skyfall, bör vägas mot andra former av aktiviteter.

Handlingsplanen berör även aktiviteten att ”uppnå förmåga att inkludera och hantera effekter av värmebölja i stadsutvecklingsprocessen”. Även här handlar det om förberedelser för en eventualitet, som kan komma att inträffa. Det är svårt att uppskatta eventuella skadeeffekter av en värmebölja, liksom vilka kostnadseffektiva åtgärder som bör vidtagas.

Både vad gäller skyfall och värmeböljor gäller att de påverkar hela staden och dess omgivning. Vi menar att det inte är motiverat att i kommande stadsutvecklingsprojekt göra särskilda och kostnadsdrivande insatser mot just specifikt

skyfall och värmeböljor. Krav skulle kunna ställas på särskild planering för andra och lika allvarliga händelser och störningar. Utländsk militär aktivitet i staden och medföljande höga krav på välutrustade skyddsrum i nyproduktionen, är bara ett av flera exempel. Planering inför katastrofer kan snarare vara mer lämplig vad gäller särskilt utsatta eller känsliga grupper, som exempelvis äldre och sjuka. Allt detta rör samhällets hållbarhet på många sätt, och där kan det finnas behov av att bygga upp beredskapsförråd. Mycket av detta handlar om utrustning och förbrukningsvaror, som till sin karaktär ofta är flyttbara, som vattenförråd, fläktar och sjukvårdsmaterial. Dessa frågor hanteras av MSB, försvarsmakten och andra aktörer.

Beredskapsplaner är i allmänhet av godo, men de kan också beröra frågor som ekonomisk beredskap, försörjning av el, bränsle, mat och andra varor. Under senare tid har ibland försörjning med elektricitet setts som ett akut problem. Här finns det anledning att vidta åtgärder. Det kan också finnas andra risker, kopplade till otrygghet, våld, brottslighet, gängkriminalitet, övergrepp och annan kriminell verksamhet som också bör hanteras. I dessa frågor finns anledning till förstärkning av både kommunal och statlig verksamhet. Men det berör inte i huvudsak kommunens ansvarsområden och sällan specifika byggnader och exploateringsområden.

Exploateringskontoret bedömer att handlingsplanens aktiviteter innebär ökade krav på utredningar och åtgärder vilket sannolikt kan leda till ökade kostnader för stadens exploateringsprojekt. Vi håller med kontoret i detta, och menar att den reguljära planeringens rutiner bör följas och att stadens förebyggande arbete, vad gäller såväl skyfall, värmeböljor, extrem kyla, energiavbrott, vatten- och bränsleförsörjning, bränder, trafikchaos, terror, utslagning av det digitala kommunikationsnätet, mm, inriktas på hela staden, inte enbart och specifikt på ny bebyggelse. I dessa frågor gäller det verkligen att prioritera de känsligaste länkarna i stadens system.

§ 35

Riktlinjer för dagvattenhantering på allmän platsmark

Dnr E2021-04260

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av rapporten dagvattenhantering – riktlinjer för dagvattenhantering på allmän platsmark.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets, stadsbyggnadskontorets, trafikkontorets, miljöförvaltningens och Stockholm Vatten ABs gemensamma tjänsteutlåtande från den 5 oktober 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 36

Avtal med AB Storstockholms Lokaltrafik och Region Stockholm avseende genomförande av del av Tvärbanan Kistagrenen inom Stockholms stad, Kistagången.

Godkännande

Fortsatt medverkan i Tvärbana Norr Kistagrenen.

Reviderat utredningsbeslut

Dnr E2021-03873

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för egen del avtal avseende genomförande av del av Tvärbanan Kistagrenen inom Stockholms stad, Kistagången, med AB Storstockholms Lokaltrafik och Region Stockholm.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets och trafikkontorets gemensamma tjänsteutlåtande från den 2 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 37

Överenskommelse om exploatering med försäljning för värmeverk m.m. inom fastigheten Tippen 1 i stadsdelen Högdalen med Stockholm Exergi AB, med tomträtt för bland annat matavfallsanläggning m.m. inom Tippen 4 med Stockholm Avfall AB.

Tilläggsmarkanvisning för återvinningsverksamhet m.m. inom Tippen 2 till Stockholm Avfall AB.

Genomförandebeslut

Dnr E2021-02635

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandet av exploatering inom Tippen 1, 2, 3, 4, Gubbängen 1:1 och Örby 4:1 omfattande investeringsutgifter om 69,2 mnkr och investeringsinkomster om 21 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att genomföra projektet.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner försäljning av mark inom Tippen 2, 4, Gubbängen 1:1 och Örby 4:1 till Stockholm Exergi AB med en försäljningsinkomst om cirka 25 mnkr och ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal.
- 3 Exploateringsnämnden anvisar mark för återvinningsverksamhet inom fastigheten Tippen 2 till Stockholm Avfall AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 20 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

§ 38

**Markanvisning för seniorboende inom fastigheten
Grimsta 1:2 i Hässelby Gård till AB Svenska Bostäder**
Dnr E2021-03256

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Grimsta 1:2 till AB Svenska Bostäder och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 september 2021.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Särskilt uttalande

Ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Torsten Lindström (KD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Under de närmaste decennierna behöver vi möta behoven från en åldrande befolkning. Därför ställer vi oss positiva till markanvisningen till Svenska Bostäder, som syftar till att uppföra cirka 55 seniorbostäder för personer över 70 år.

Idag finns flera rekreativa, sociala och ekologiska värden i området som nogsnamt behöver beaktas under den kommande planprocessen. Vi vill särskilt framhålla vikten av att minimera intrånget i Melonparken och att försöka bevara den

populära pulkabacken. Så mycket som möjligt av träden och grönytorna bör bevaras och grönytekomensation skall göras i tid. Placeringen och utformningen av bostäderna samt parkeringssituationen är särskilt viktiga att studera vidare under den kommande planprocessen.

Vice ordföranden Emilia Bjuggren m.fl. (S) och Catharina Gabrielsson m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi beklagar att den moderatledda majoritetens agerande lett till att ännu ett Stockholmshus stoppats.

Ett sätt att bygga hyresrätter med lägre hyra är de så kallade Stockholmshusen. Stockholmshusen består av ett grundkoncept med god arkitektur och hög kvalitet som i varje projekt varierar för att passa olika stadsplanemönster, omkringliggande bebyggelse och markförutsättningar. Denna standardisering gör att priserna pressas samtidigt som det byggs bra bostäder med arkitektonisk kvalitet och olika utseende i olika delar av staden. Standardiseringen möjliggör också en ramavtalsupphandling för alla byggen under ett visst antal år, istället för att behöva göra en ny upphandling för varje bygge. Då skapas också ett seriellt byggande där det går att lära, förbättra och effektivisera för varje hus som byggs. Det pressar priser och kortar ledtider. Stockholmshusen är anpassade för att ge statligt investeringsstöd vilket ger upp till 30 procent lägre hyror vid nyproduktion, vilket minskar hyran med 1 000-2 000 kr beroende på lägenhetens storlek.

Stockholmshusen är ett väldigt effektivt sätt att bygga bra hyresrätter på, vilket behövs för att komma tillrätta med bostadsbristen i Stockholm. Detta gäller givetvis också behovet av att bygga fler seniorbostäder i allmännyttan, som även kan byggas som Stockholmshus. Allmännyttan står redo att bygga Stockholmshus, men de får inga markanvisningar. I flera rapporter har bolagen flaggat för att läget börjar bli akut. Utan markanvisningar idag, inga bostadsbyggen om ett par år.

Vi menar att det går att bygga 15 000 billiga hyresrätter till år 2030, men för det krävs resurser, planering och beslutsvilja. Alltså motsatsen till det vi hittills sett de grönbå presterat. Inte en enda markanvisning av Stockholmshus har gjorts på hela år 2019, 2020 och 2021. Istället har mer än 400 bostäder i tidigare beslutade Stockholmshus stoppats av majoriteten, där detta ärende endast utgör ett av flera exempel.

§ 39**Loudden och Frihamnen, genomförandeavtal för återtagande av arrenden med Stockholms Hamn AB**

Dnr E2021-03956

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandeavtalen för Loudden och del av Frihamnen samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner avtalen och uppdrar till exploateringskontoret att teckna vederbörande avtal.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner genomförandebeslut för nettoutgifter om 159 mnkr för inlösen av byggnader, övertagande av anläggningar samt marksanering inom investeringsprojekt Loudden.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 11 oktober 2021.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Johan Nilsson (M) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag

Vid protokollet

Timmie Aspelin